

¹ Науковий керівник, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України, м. Львів, Україна. ORCID: <https://orcid.org/https://orcid.org/0009-0008-3621-1949>

² Здобувач освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України, м. Львів, Україна. ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2057-4727>

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. Розвиток партнерських відносин між державою та бізнес-структур в сучасних реаліях ґрунтується на формуванні та впровадженні інструментів і механізмів соціально-економічного спрямування з метою забезпечення ринку необхідними ресурсами для відновлення та росту економіки України. Головним завданням для досягнення цієї мети є отримання стійкої динаміки та посилення ділових зв'язків між державними структурами та фірмами приватного бізнесу, що дозволить задовільнити вимоги ринку в умовах сталого розвитку.

Усвідомлення сутності нової конфігурації суспільного феномену «ринок – держава – організації (бізнес)» неможливе без сучасного бачення ролі кожного із цих інститутів, без їх взаємодії у процесі забезпечення стійкого розвитку. Саме даним аспектам цієї проблематики і присвячені подані тези.

Ключові слова: партнерські відносини, бізнес структури, соціально-економічна політика, інформаційно-комунікаційні технології, чинники впливу.

Світові глобалізаційні процеси у світі змінюють відносини між державою та бізнес-структурами під впливом інформаційно-комунікаційних та інших технологій. Під час утвердження нових цінностей держава не може не змінюватися сама, не трансформувати свої функції й інструментарій впливу на економічний і соціальний розвиток. Становлення нової економіки та постіндустріального суспільства не має нічого спільного зі скасуванням або подоланням держави. За умов глобалізації та дії низки інших чинників зовнішнього і внутрішнього характеру спостерігається не спрощення, а ускладнення функцій держави. Водночас відбувається стирання граней між внутрішньою і зовнішньою політикою та актуалізується потреба в партнерських відносинах з інститутами економіки та суспільства.

В умовах воєнного стану, нестійкості, нелінійності розвитку, необхідності набуття країнами конкурентних переваг, держава приречена на активну взаємодію з інститутами ринку та суспільне розв'язання економічних і соціальних завдань, коло яких дедалі розширюється. При цьому держава постає ініціатором структурних перетворень, учасником створення суспільних благ, арбітром, суб'єктом соціального партнерства, законодавцем та гарантом. Таке узагальнення досвіду співпраці держави і бізнесу в розвинених країнах, переконує в тому, що нові форми взаємодії вельми часто не вписуються в дотеперішню філософію так званого державного втручання в економіку ринкового типу. На противагу колишньому втручання та суцільним адміністративним обмеженням утверджуються горизонтальні зв'язки і партнерські форми взаємодії, які не корелюють ані з постулатами кейнсіанства, ані з постулатами лібертаріанства. Присутність держави в ролі суб'єкта економічної діяльності апріорі не є ознакою пригнічення економічної свободи та (або) утвердження командної економіки, так само як і повна лібералізація економічного життя не є свідченням утвердження принципів свободи і справедливості.

Діалектика розвитку та взаємодії інститутів держави і бізнесу, розуміння

першопричин та взаємообумовленості суспільних процесів, мають формувати сучасне економічне мислення та сприяти пошуку відповідей на багато актуальних запитань:

- чи має економічна свобода зазнавати певних обмежень і якими є мінімально потрібні та максимально допустимі масштаби таких обмежень?
- як вибудувати партнерські відносини між інститутами держави і бізнесом, котрі мають сприяти розвитку й реалізації можливостей усіх суб'єктів сучасної системи господарювання?
- чи можлива повноцінна реалізація цінностей свободи і справедливості за умови утвердження неокейнсіанської моделі соціально-економічного розвитку?
- які загрози чекають на інститути економіки та суспільства за умов дальшого поширення лібертаріанської моделі соціально-економічного розвитку?
- які є переваги сучасних форм державно-приватного партнерства?

Проведений аналіз свідчить, що державно-приватне партнерство як інститут змішаної економіки, посилює можливості стійкого розвитку. Партнерство держави і бізнесу дає змогу насамперед залучити в державний сектор додаткові фінансові ресурси і послабити гостроту проблеми бюджетного фінансування, створити нові робочі місця. Принципово важливим є й те, що економічно і соціально значущі об'єкти зберігаються в державній власності або контроль залишається за інститутами держави. Тож посилити стійкість економічної системи можна, об'єднавши ресурси і можливості двох суб'єктів – держави, яка володіє власністю й різноманітними способами підтримки і набуття конкурентних переваг, та бізнесу, який володіє капіталом і передовими практиками менеджменту та інновацій.

Ознаками глобальних змін, що відбуваються у тріаді «ринок – держава – організація (бізнес)», є підвищення ролі бізнес-організацій у розв'язанні соціальних завдань та утвердження нової корпоративної влади. У розвиток даної тези можна додати, що організація – це не просто економічна цілісність. Сучасна організація є органічною частиною складної, взаємозв'язаної та взаємозалежної сукупності інститутів. Останні справляють значний вплив на організацію, виступаючи в ролі споживачів, постачальників, органів влади, посередників, арбітрів тощо. У цій непростій мережі відносин переплетено економічні, соціальні, екологічні та політичні інтереси, мотиви і прагнення.

На основі цього можна стверджувати що, інститути – партнери, які оточують бізнес-організацію, як і її працівники, очікують від неї не тільки економічно відповідальних дій, але й участі в розв'язанні соціальних, екологічних та інших проблем. Суспільство заінтересоване в тому, щоб кожна бізнес-структура набула статусу організації, орієнтованої на сталий розвиток. І наука, і практика переконують, що на такий розвиток можуть розраховувати лише організації, здатні й готові до виконання своїх морально-духовних обов'язків і правових норм в економічній, соціальній, екологічній та інших сферах, життєво важливих для еволюції економіки й суспільства.

Дедалі ширша участь організацій у вирішенні соціальних проблем пов'язана також з обмеженими перерозподільними можливостями держави на сучасному етапі, що є наслідком:

- а) уповільнення темпів економічного розвитку;
- б) зміни вікової структури населення у бік підвищення частки його старших вікових груп, а отже, навантаження на фонди соціальних виплат;
- в) завищення реальних можливостей держави в розв'язанні завдань соціального розвитку.
- г) перебування держави в умовах воєнного стану.

Відповідно, за таких умов бізнес перетворюється на основного постачальника соціальних послуг, у тому числі тих, що традиційно розглядались як сфера державної участі.

Принципово важливим є те, що соціально відповідальна діяльність бізнес-організацій здатна перемагати у «конкуренції за лояльність». Ідеться про те, що на полі конкуренції посилюється боротьба за чистоту відносин з інститутами громадянського суспільства, за споживачів, за лояльне ставлення до бізнес-організацій з боку стейкхолдерів.

Практики ведення бізнесу переконують у тому, що бізнес повинен не ігнорувати, а брати до уваги стрімко зростаючі вимоги з боку суб'єктів та інститутів соціально-економічного середовища до етичних, екологічних і соціальних аспектів його діяльності. Слід зважати на те, що при цьому ускладнюються і розширюються вимоги до всіх компонентів діяльності бізнес організацій, зокрема, такі як неприпустимість використання дитячої праці, нехтування основоположними правами у сфері праці. Усе це обумовлює потребу соціально відповідальних дій з боку бізнес-структур, що, у свою чергу, працює на припорошення соціальних ресурсів.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що у відносинах між основними інститутами сучасної економічної системи відбуваються глибокі й водночас різновекторні зміни, які не мають однозначної оцінки. Сьогодні формується становлення нової за змістом і структурою система «ринок – держава – організації (бізнес)». У цій тріаді рельєфно виявляється нова роль бізнес-організацій у підвищенні їх внеску у розв'язання завдань стійкого економічного і соціального розвитку. Зроблені висновки свідчать, що саме бізнес і створювані ним організації мають стати провідною ланкою у механізмі узгодження індивідуальних і суспільних інтересів і в забезпеченні сталого розвитку в Україні.

Література

1. Schwab K. Business in a Changing World: Stewarding the Future / K. Schwab // Foreign Affairs. – Tuesday. – 6.01.2015.
2. Kolot, A.M. Social'na bezpeka: teoriya ta ukrayins'ka prakty'ka: Monografiya [Social Security: Theory and Ukrainian Practice: Monograph], KNEU, Kyiv, Ukraine: монографія / І.Ф. Гнибіденко, А.М. Колот, О.Ф. Новикова та ін.; За ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М. Колота, В.В. Рогового. – К.: КНЕУ, 2016. – 292 с.
3. Колот А.М., Поплавська О.М. Держава і бізнес: Новітні тенденції взаємодії та забезпечення стійкого розвитку. – К.: КНЕУ, 2016. – 30 с.
4. Musacchio A. Leviathan in Business: Varieties of Capitalist and Their Implications for Economics Performance / A. Musacchio, S. Lazzarini. – Boston, 2022, p. 7.